

Kis Anna Rita:

Búcsút vett egymástól a kártérítési felelősség két rendszere a Ptk.-ban

Miért volt szükség egy jól működő rendszer megváltoztatására? – teszi fel a kérdést Vékás Lajos professzor. Mi lehet a reform következménye? Hol találkozhatunk majd a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség új szabályozási elemeivel? Miben változott a deliktális felelősség, és mire kell figyelnie a jogalkalmazónak? Az ELTE-ÁJK Jogi Továbbképző Intézetének az új Ptk. hatályba lépésére felkészítő tanfolyam-sorozata keretében április 4-én Vékás Lajos és Lábady Tamás professzorok „Kártérítési jog” címmel tartottak előadást, amelynek keretében a hangsúly az újdonságok magyarázatán és lehetséges gyakorlati hatásán volt.

A kontraktuális és deliktális felelősség szétválása

Vékás Lajos a két felelősségi forma szétválasztását modernizációs lépésként értékelte. Szerinte a magántulajdonon alapuló piaci viszonyok között igenis meg kell különböztetni a két felelősséget, vagyis a tárgyalással, kockázatfelméréssel, tehát a felek magánautonómiáján, szerződési szabadságán alapuló kötelezettség megszegésével okozott károkért való felelősséget és a deliktális felelősséget, amely a kontraktuális felelősséggel szemben véletlenszerű is lehet, és amit a mai viszonyok között nem lehet ugyanúgy, önként vállalt kötelezettség megszegéseként kezelni.

A szétválasztás döntő pontja a kimentés megszigorítására és a kártérítés mértékére vonatkozó új szabályozás. Egyrészt a 6:142. § szigorítja a kimentés lehetőségét: a károkozónak három konjunktív feltételt kell bizonyítania a mentesüléshez, tehát a továbbiakban csupán a felróhatóság hiánya nem lesz elegendő, ahogy adott esetben a vis maiorra hivatkozás sem. A károkozó akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. Ezzel tehát hármasként lép a generálklauzula helyébe, mely megnehezítheti, de egyben átláthatóbbá is teheti a bíróságok számára az ítéletek indokolását.

A Vékás professzor által a fent hivatkozott 6:142. § ikertestvéreként nevezett 6:143. § ugyanakkor korlátozza a károkozó felelősségét, azzal, hogy az előreláthatóság kritériumát a törvényszövegbe beemelve finomítja a teljes kártérítés elvét. Az új Ptk. így szól: A szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonaiban keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.

Vegyünk egy példát. Ha a megrendelő nem tájékoztatja a tetőfedőt arról, hogy muzeális értékű bútorokkal fogja berendezni a lakását, akkor amennyiben beázás folytán megrongálódnak a bútorok, a tetőfedő felel ugyan az ebből származó károkért, de csak olyan mértékben, amelyben a szerződésszegés következményeként a kár mint a

szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt. Ebből következően, amennyiben a jogosult nem tájékoztatta a piaci értéknél nagyobb kockázatról a tetőfedőt, a bútorok muzeális értékére tekintettel felmerülő kárért nem felel, hanem a kárt ebben a részében a jogosult köteles viselni.

Lábady Tamás a deliktuális felelősségről

Lábady Tamás a deliktuális felelősségről szólva elmondta, hogy a deliktuális felelősség kérdésében az általános kárfelelősségi szabály továbbra is a felróhatóságon alapul. Előadásában a sok újdonság mellett összefoglalta a nem jogellenes károkozás négy esetét. Lábady elmondta: méltányolható az a várva várt és külföldön sok helyen alkalmazott megoldás, hogy többek közös károkozása válik alkalmazandóvá akkor is, ha bármelyik magatartás önállóan okozhatta volna, de nem megállapítható, hogy ténylegesen melyikük okozta a kárt. Iskolapéldája ennek az a külföldi jogeset, mikor két vadász egyszerre lőtt, és nem tudni, melyikőjük sörétje okozta a harmadik társuk károsodását, mely vakságot okozott. A bíróság egyetemlegesen marasztalta őket.

A deliktuális felelősség új elemeit vizsgálva Lábady felhívta a figyelmet a vétőképtelenség fogalmának a kódexbe történő beemelésére, a kártérítés mértékére vonatkozó szabályozás változására, az általános kártérítés „összezsugorítására” is.

A párhuzamos kártérítések viszonyának rendezése

A kontraktuális és deliktuális felelősség szétválasztása miatt rendezni kellett a párhuzamos kártérítési igények viszonyát is. Ezt a kérdést a régi Ptk. nem szabályozta, ugyanakkor a bírói gyakorlatban a károsultra kedvezőbbet alkalmazták, ami azonban a kockázatelosztást zászljára tűző új szabályozással már nem összeegyeztethető. Olyan felelősségi tényállásnál tehát, ahol az azonos alanyú egyetlen tényállás több felelősségi alakzat alá is tartozik, és ebből az egyik a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség, a jogosult kártérítési igényét a kötelezettel szemben akkor is a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti, ha a kár a kötelezett szerződésen kívül okozott károkért való felelősségét is megalapozza.¹

¹ Lásd: Ptk. 6:145. §.